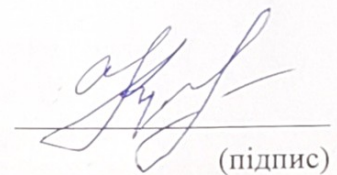

НАН УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ В.К. МАМУТОВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»
(ДУ «ІСПД ІМЕНІ В.К. МАМУТОВА НАН УКРАЇНИ»)

КУРЕПІНА ОЛЕНА ЮРІЇВНА

(підпис)

УДК 346.5:334.7

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ
СТИМУЛЮЮЧОГО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Спеціальність 12.00.04 – господарське право,
господарсько-процесуальне право

РЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Київ – 2026

Дисертація є кваліфікаційною науковою працею на правах рукопису.

Робота виконана в Державній установі «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України» (м. Київ).

Науковий консультант – доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
член-кореспондент НАПрН України,
Заслужений юрист України
УСТИМЕНКО Володимир Анатолійович,
Державна установа «Інститут
економіко-правових досліджень імені
В.К. Макутова Національної академії наук
України», директор (м. Київ).

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України
ПОДЦЕРКОВНИЙ Олег Петрович,
Національний університет «Одеська юридична
академія», завідувач кафедри господарського права і
процесу (м. Одеса);

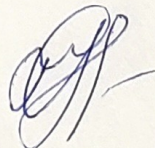
доктор юридичних наук, професор
КОВАЛЬ Ірина Федорівна,
Донецький національний університет
імені Василя Стуса МОН України, декан юридичного
факультету (м. Вінниця);

доктор юридичних наук, професор
ПОЄДИНОК Валерія Вікторівна,
Навчально-науковий інститут права Київського
національного університету імені Тараса Шевченка,
професор кафедри економічного права та економічного
судочинства (м. Київ).

Захист відбудеться **22 вересня 2026 року о 10 годині** на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 11.170.02 Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова Національної академії наук України» (зала засідань, бульвар Тараса Шевченка, 60, Київ, 01032).

Із дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті (https://www.iepd.kiev.ua/?page_id=19997) та в бібліотеці Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова Національної академії наук України» за адресою: 03057, м. Київ, вул. Марії Капніст, 2, прим. №227.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Наталія ЄРЕМЕЄВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасний стан розвитку економіки держави відзначається особливими обставинами, які зумовлені правовим режимом воєнного стану та процесами у державотворенні, спрямованими на посилення національної стійкості, насамперед, у ключових для оборони секторах. Перш за все особливий період функціонування держави передбачає всеохоплюючу мобілізацію ресурсів, що водночас актуалізує завдання пошуку джерел їх відновлення та за можливості поступового збільшення. Безперечно, за такого цілепокладання на перший план виходять правові засоби стимулювання економічної активності суб'єктів господарювання, застосування яких створює мультиплікаційний економічний ефект. Досягти значних позитивних перетворень у економіці дозволяє оптимальне поєднання правових засобів за певними спільними критеріями, що формує основу стимулюючого правового режиму господарювання.

Досвід України у формуванні та впровадженні окремих видів стимулюючого правового режиму господарювання демонструє непослідовність державної правової політики – від нормативного протекціонізму інтересів інвесторів шляхом створення спеціальних умов здійснення господарської діяльності, локалізованих територіально або у межах певної галузі економіки, до поступової відмови від спеціального режиму господарювання, відступаючи від встановлених державних гарантій та створюючи передумови для зниження інвестиційної привабливості країни. Остаточного спеціального режиму господарювання як інституту господарського законодавства зазнав істотних змін внаслідок скасування Господарського кодексу України, що слід розглядати у нерозривному зв'язку у ланцюгу дій та рішень щодо скасування ключових правових норм та/або правових актів, якими визначалися особливості правового режиму здійснення господарської діяльності у межах територій пріоритетного розвитку, спеціальних (вільних) економічних зон тощо. У підсумку вказане створило ситуацію, яку у правовій науці поійменовано як законодавче упущення, коли пряма дія конституційно-правової норми унеможливується через невиконання органом влади певних позитивних чи негативних обов'язків щодо врегулювання певних груп суспільних відносин на засадах закону. Правотворча діяльність щодо скасування як Господарського кодексу України, так і Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» перебуває у прямому правовому конфлікті із п. 8 ч. 1 (у частині визначення виключно законами України правових засад і гарантій підприємництва) та п. 8 ч. 2 ст. 92 (у частині встановлення виключно законами України порядку утворення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічний чи міграційний режим, відмінний від загального) Конституції України. Саме із набранням чинності Господарським кодексом України було визнано таким, що втратив чинність Закон України «Про підприємництво» (крім ст. 4 цього Закону), яким визначалися засади підприємництва. Відтак, скасування Господарського кодексу України призвело

до впровадження стану правового регулювання господарських відносин, що характеризується значним рівнем правових прогалин та колізій.

Таким чином, вищенаведені тенденції у реформуванні господарського законодавства із декодифікацією останнього значно посилюють дисфункції у правовому регулюванні економічних відносин із зниженням ефективності правових засобів стимулюючого характеру, про що може свідчити невиразна статистика останніх років. Зокрема, спираючись на Аналітичний звіт про стан інвестиційної діяльності в Україні, розміщений у вільному доступі на єдиному державному веб-порталі відкритих даних, можна констатувати, що з моменту набуття чинності у 2021 році Законом України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» лише у 2024 році з'явилася офіційна інформація про підписання 2 спеціальних інвестиційних договорів. Відомості, наведені на офіційному веб-сайті Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України, свідчать про те, що з-поміж 200 договорів державно-приватного партнерства станом на 01.01.2025 реалізується 22 договори (9 – концесійних договорів, 6 – договорів про спільну діяльність, 7 – інші договори), в той час як 167 договорів не реалізується (114 – не виконується, 53 – розірвані / закінчився термін дії), а 11 договорів призупинені у зв'язку зі збройною агресією. Попри значний потенціал індустриальних парків, реалізація інвестиційної діяльності ускладнюється тим, що нині лише третина індустриальних парків мають хоча б одне переробне підприємство, в той же час решта індустриальних парків існують переважно як проекти «на папері»¹.

Відповідно, вказане промовисто свідчить про недосконалість правового забезпечення зі стимулювання економічної активності суб'єктів господарювання та, в цілому, інституціональні проблеми, вирішення яких є затребуваними вимогами часу.

Розвиток законодавства України у сфері, що визначає засади стимулюючого впливу на економіку, має враховувати напрацьовані правовою наукою підходи до вдосконалення інституту спеціального режиму господарювання, що узгоджується із положеннями Закону України «Про правотворчу діяльність» щодо врахування наукових результатів у захищених дисертаціях на здобуття ступеня або наукового ступеня у сфері права у правотворчій діяльності (ч. 5 ст. 22). Зокрема, у теорії господарського права ґрунтовна розробка проблематики спеціального режиму господарювання представлена в наукових роботах О.Р. Зельдіної. Додатково різним аспектам функціонування спеціального режиму господарювання присвятили низку наукових праць наступні вчені – представники науки господарського права: Ю.Є. Атаманова, А.Г. Бобкова, В.Е. Вакім, М.Д. Василенко, О.М. Вінник, Л.В. Крупа, А.В. Матвєєва, Я.В. Петруненко, О.П. Подцерковний, В.В. Поєдинок, С.В. Серебряк, В.В. Чайковська та ін. Зважаючи на значний потенціал спеціального режиму господарювання для відновлення економіки постконфліктних територій, значну наукову цінність представляє колективна монографія «Території пріоритетного

¹ Марченко Н. Кількість індустриальних парків в Україні подвоїлася, але більшість поки без виробництв. *Landlord*. URL: <https://landlord.ua/news/kilkist-industrialnyh-parkiv-v-ukrayini-podvoyilasya-ale-bilshist-poky-bez-vyrobnyctv>

розвитку як інструмент вирішення соціально-економічних проблем Донецької та Луганської областей», підготовлена колективом авторів у складі В.А. Устименка, О.Р. Зельдіної, О.Ю. Гостевої та В.В. Гришка.

На тлі розгалуженості наукових розробок, позаяк хочеться звернути увагу, що у теорії господарського права залишаються недостатньо дослідженими проблеми, пов'язані із методами та засобами стимулювання економічних процесів, які мають отримати системне вирішення на засадах стимулюючого правового режиму господарювання.

Наведеним вище зумовлюється актуальність теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України» за темами: «Правова модель сталого розвитку України» (ДР № 0119U101590), «Утвердження ідеології соціальної справедливості в суспільстві на засадах правового регулювання економіки» (ДР № 0122U001715), «Трансформація національної правової парадигми у контексті інтеграції у європейський економічний та політико-правовий простір» (ДР № 0125U000801), у межах яких дисертанткою як співвиконавцем висвітлено особливості формування та розвитку стимулюючого правового режиму господарювання в умовах адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є обґрунтування науково-теоретичних положень, присвячених розвитку господарсько-правової думки щодо стимулюючого правового режиму господарювання як субінституту спеціального режиму господарювання, а також розроблення науково-практичних пропозицій, спрямованих на удосконалення законодавства України у досліджуваній сфері відносин з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Для досягнення зазначеної мети поставлено та вирішено такі завдання:

обґрунтувати наукові підходи щодо виділення у системі господарського права стимулюючого правового режиму господарювання як одного з ключових елементів спеціального режиму господарювання;

обґрунтувати шляхи подальшого вдосконалення законодавства України у контексті забезпечення реалізації потенціалу стимулюючого правового режиму господарювання у досягненні Цілей сталого розвитку;

виявити особливості впливу права ЄС на формування засад стимулюючого правового режиму господарювання в Україні;

виявити дефекти юридичної техніки, прийоми якої використовуються у процесі визначення підстав впровадження стимулюючого правового режиму господарювання, та запропонувати шляхи їх усунення;

оцінити сучасні тенденції розвитку законодавства України, що визначає засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності, виявити недоліки техніки нормопроєктування у зазначеній сфері та

запропонувати шляхи їх усунення з метою створення передумов для підвищення ефективності стимулюючого правового режиму господарювання;

виявити особливості застосування стимулюючого правового режиму господарювання із урахуванням інтегративної функції правових норм, що визначають засади надання державної допомоги суб'єктам господарювання, зокрема, з метою забезпечення розвитку регіонів;

виявити особливості підстав, форм та порядку припинення стимулюючого правового режиму господарювання;

обґрунтувати наукові підходи щодо місця та ролі правових засобів вертикального типу у системі засобів стимулюючого правового режиму господарювання;

визначити можливості правових засобів вертикального типу у забезпеченні досягнення екологічних та соціальних цілей стимулюючого правового режиму господарювання через призму адаптації національного законодавства до права ЄС;

обґрунтувати наукові підходи щодо місця та ролі правових засобів горизонтального типу у системі засобів стимулюючого правового режиму господарювання;

виявити особливості стимулюючого правового режиму господарювання з умовою набуття суб'єктом господарювання спеціального правового статусу;

виявити особливості стимулюючого правового режиму господарювання із превалюванням функціонального критерію.

Об'єктом дослідження є спеціальні правові режими господарювання.

Предметом дослідження є теоретичні засади стимулюючого правового режиму господарювання.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склали наступні загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: гносеологічний, герменевтичний, діалектичний, аналітико-синтетичний, системно-структурний, логіко-юридичний, прогностичний.

Із використанням гносеологічного методу було з'ясовано поняття, види, змістовно-структурні характеристики, принципи стимулюючого правового режиму господарювання (підрозділ 1.1). Герменевтичний метод використовувався з метою інтерпретації актів права ЄС та національного законодавства у контексті забезпечення реалізації потенціалу стимулюючого правового режиму господарювання у досягненні Цілей сталого розвитку (підрозділ 1.2). За допомогою діалектичного методу було досліджено особливості адаптації національного законодавства, що визначає засади стимулюючого правового режиму господарювання до права ЄС (підрозділ 1.3). Аналітико-синтетичний та системно-структурний методи застосовано при дослідженні механізму впровадження, застосування та припинення стимулюючого правового режиму господарювання (підрозділи 2.1, 2.3, 2.4). Логіко-юридичний метод було застосовано під час обґрунтування напрямів вдосконалення техніки нормопроєктування у сфері державної регуляторної політики у контексті підвищення ефективності стимулюючого правового режиму господарювання (підрозділ 2.2). Можливості подальшого вдосконалення

законодавства України, що визначає особливості функціонування стимулюючого правового режиму господарювання у контексті євроінтеграції вдалося визначити із використанням прогностичного методу (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2).

Теоретичну основу дослідження, крім праць вищевказаних авторів, склали роботи наступних учених: О.А. Беяневич, К.А. Возняковської, Т.С. Гудіми, Р.А. Джабраїлова, І.Ф. Коваль, В.В. Кудрявцевої, О.Е. Ліллемяе, В.К. Малолітневої, В.К. Мамутова, В.С. Мілаш, В.Г. Олюхи, В.В. Рєзнікової, Д.Ю. Сіюшова, Ю.Г. Сльоти, Т.І. Швидкої, О.В. Шаповалової, Ю.С. Шемшученка, В.С. Щербини та інших науковців.

Емпіричну основу дисертаційного дослідження склали чинне законодавство України, міжнародно-правові акти, акти права ЄС, практика Європейської Комісії, практика Конституційного Суду України, Великої Палати Верховного Суду, практика Суду ЄС, практика діяльності органів державної влади.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше у науці господарського права розроблено теоретичні положення і висновки, присвячені розвитку господарсько-правової думки щодо стимулюючого правового режиму господарювання як субінституту спеціального режиму господарювання, поглибленні, з урахуванням сучасних розробок у праві ЄС, наукових знань про поняття, предмет, змістовно-структурні зв'язки, принципи та види стимулюючого правового режиму господарювання.

За підсумками проведеного дослідження вбачається за доцільне виділити наступні найважливіші положення, висновки й пропозиції, що становлять наукову новизну.

Уперше:

запропоновано визначення стимулюючого правового режиму господарювання як системи правових норм, спрямованих на регулювання господарських відносин із використанням комплексу правових засобів стимулюючого характеру, які переслідують мету створення передумов для реалізації державної економічної політики за її пріоритетними напрямками у спосіб, який забезпечить сталий розвиток держави та суспільства;

запропоновано визнати стимулюючий правовий режим господарювання у якості субінституту у межах інституту спеціального режиму господарювання, який за своєю структурою та змістом складається за наступних ключових елементів: 1) «правове ядро» субінституту, яке уособлене у господарсько-правових нормах, що визначають засади підприємництва, економічної конкуренції, у тому числі таких її складових як державної допомоги та захисту національного товаровиробника від субсидованого імпорту, господарського договору, публічних закупівель, публічно-приватного партнерства, інвестиційної, інноваційної та зовнішньоекономічної діяльності тощо; 2) правові норми суміжних галузей права та їх підгалузей, а також інститутів, які спрямовані на створення інституціональних умов для досягнення господарсько-правовими нормами мети правового регулювання відповідних суспільних відносин;

аргументовано, що сфера дії стимулюючого правового режиму господарювання як складової частини спеціального режиму господарювання поширюється саме на суб'єктів господарювання, на відміну від пануючих у господарсько-правових дослідженнях підходів до визнання частини території держави, окремих галузей економіки чи видів господарської діяльності як предметної області впливу норм спеціального режиму господарювання;

запропоновано правові засоби стимулювання економіки, які сукупно формують стимулюючий правовий режим господарювання, за критеріями ступеня правового впливу на суб'єкта господарювання та характеру організації правових зв'язків, диференціювати на вертикальні та горизонтальні;

запропоновано класифікацію правових засобів вертикального типу у системі засобів стимулюючого правового режиму господарювання із виділенням наступних груп: 1) інституціональні, зокрема, гарантії стабільності законодавства, які застосовуються до суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у межах стимулюючого правового режиму господарювання, державні гарантії захисту інвестицій, державні гарантії інноваційної діяльності тощо; 2) організаційно-правові та економіко-правові засоби, які можуть застосовуватися як за звичайних умов функціонування економіки держави, у тому числі як інструментальна складова реалізації програмних документів публічної політики у значенні, вказаному у ст. 23 Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24.08.2023, або в силу надзвичайних обставин (COVID-19, воєнний стан тощо), а саме: а) які мають за мету впровадження різних форм спрощення організації та здійснення господарської діяльності, а саме мораторій на проведення документальних та фактичних перевірок, припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду, припинення здійснення державного контролю нехарчової продукції, спрощений порядок отримання дозвільних документів, автоматична пролонгація дії договорів або можливість їх дострокового припинення, зокрема, предметом яких виступає державне або комунальне майно, інші форми спрощення у веденні господарської діяльності (реєстраційні, облікові, подання спрощеної податкової звітності тощо) та ін.; б) які сприяють досягненню стратегічних цілей державної економічної, соціальної, екологічної тощо політики. До таких правових засобів можуть бути віднесені засоби державного регулювання господарської діяльності, які закріплювалися ст. 12 Господарського кодексу України;

аргументовано, що правові засоби вертикального типу в різній мірі сприяють досягненню цілей правового регулювання, пов'язаних зі стимулюванням економіки, з урахуванням принципу ефективності, що досягається завдяки властивостям правових засобів вертикального типу поєднувати функції прямих та непрямих засобів, що продемонстровано на прикладі застосування такого правового засобу як регулювання цін і тарифів;

доводиться, що особливою є роль правових засобів вертикального типу у сприянні втіленню Цілей сталого розвитку до 2030 року у всі сфери державного управління, сприяючи реалізації політики щодо переходу до моделі екологічно безпечного, економічно стійкого та соціально благополучного суспільства;

запропоновано класифікацію правових засобів горизонтального типу у системі засобів стимулюючого правового режиму господарювання за наступними критеріями: 1. За порядком та умовами надання: 1) активного типу, що передбачають прямі витрати державних та/або місцевих ресурсів; 2) пасивного типу, що передбачають факультативні способи стимулювання суб'єктів господарювання; 2. За ступенем інтенсивності стимулюючого впливу: 1) засоби державної підтримки компенсаторного характеру; 2) засоби сприяння активізації інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання із використанням форм державної допомоги, реалізація яких відбувається на договірних засадах; 3. *За ступенем інституціоналізації*: 1) стимулювання суб'єктів господарювання здійснюється у межах чітко ідентифікованого відповідно до законодавства правового режиму певного виду господарської діяльності або сфери господарювання, що зумовлює особливості договірного регулювання; 2) стимулювання суб'єктів господарювання здійснюється за функціональним критерієм;

доводиться, що до підстав застосування правових засобів вертикального типу відносяться саме акти нормативного характеру. В той час як в основу правових засобів горизонтального типу покладено принцип диспозитивності та взаємоузгоджений розподіл прав та обов'язків, що випливає з правової природи господарського договору як підстави впровадження таких правових засобів;

встановлено, що напрацьована у правовій науці класифікація правових актів на нормативні та ненормативні (індивідуальної дії) не знайшла належного та повного втілення у юридичну техніку, що найбільш яскраво виявляється у законодавстві України, що визначає засади впровадження стимулюючих правових засобів. Обґрунтовано, що саме нормативно-правовим актом впроваджується та чи інша форма стимулювання економіки, в той час як правові акти індивідуальної дії можна розглядати як юридичні факти або як складові фактичних складів, що мають своєю метою фіксацію проміжних та заключного етапів реалізації нормативного акта як джерела правового регулювання. На підставі цього висновується, що у систематичі правових засобів стимулювання економіки акти управління господарською діяльністю, як і інші правові акти індивідуальної дії, неможливо віднести до самостійних підстав впровадження стимулюючого правового режиму господарювання;

запропоновано виділити дві моделі закріплення та застосування правових засобів горизонтального типу із використанням можливостей договору, а саме: 1. Правові засоби стимулюючого характеру у конкретно визначених формах можуть набувати ознак істотних умов господарського договору, зумовлюючи особливості формування змісту відповідного договору; 2. Правові засоби стимулюючого характеру набувають форми господарського договору;

аргументовано положення про те, що застосування правових засобів стимулюючого характеру здійснюється у випадку дотримання суб'єктами господарювання визначених актами законодавства України вимог, серед яких важливого значення набувають ті, що стосуються правового статусу, а саме відзначається, що галузевий правовий статус є невід'ємною умовою участі суб'єкта права у господарських відносинах, в той час як набуття спеціального

правового статусу суб'єктами господарювання відбувається: 1) на підставі господарського договору, коли його укладення, у випадках встановлених актами господарського законодавства, є необхідним для отримання державних та/або місцевих ресурсів (концесіонер, приватний партнер, інвестор із значними інвестиціями, учасник індустріального парку тощо); 2) у позадоговірному порядку в силу приписів закону (зокрема, набуття статусу наукового парку, резидента Дія Сіті, резидента Дефенс Сіті, суб'єкта ветеранського підприємництва тощо);

виділено найбільш поширені форми організації господарських зв'язків, що знайшли закріплення в актах національного законодавства, та встановлюють різні форми підтримки суб'єктів господарювання залежно від набуття суб'єктом господарювання спеціального правового статусу, а саме: 1) правовий режим публічно-приватного партнерства; 2) правовий режим концесії; 3) правовий режим інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні; 4) правовий режим індустріального парку; 5) правовий режим наукового парку; 6) правовий режим інноваційної діяльності технологічних парків; 7) правовий режим господарювання, запроваджений у спеціальних (вільних) економічних зонах та територіях пріоритетного розвитку; 8) правовий режим Дія Сіті; 9) правовий режим Дефенс Сіті; 10) спеціальний режим економічної підтримки ветеранського підприємництва;

запропоновано із використанням функціонального критерію виділити найбільш поширені види стимулюючого правового режиму господарювання, які передбачають різний ступінь та масштаб впливу на діяльність суб'єктів господарювання, а саме: 1) правові режими підтримки суб'єктів інвестиційної та інноваційної діяльності; 2) правовий режим підтримки суб'єктів господарювання у окремих галузях економіки; 3) правовий режим підтримки суб'єктів господарювання у межах певного виду господарської діяльності; 4) правовий режим підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва; 5) правовий режим державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів; 6) правовий режим державної допомоги суб'єктам господарювання на досягнення соціальних та екологічних цілей;

запропоновано виділити основні етапи реалізації механізму застосування стимулюючого правового режиму господарювання, які у більшій мірі будуть типовими у випадку вжиття з боку держави заходів щодо реалізації правових засобів горизонтального типу, що зумовлено більш високою частотою повторюваності певних процедур, а саме: 1) розробка проєкту нормативно-правового акта, його ухвалення та оприлюднення; 2) у разі розробки нормативно-правового акта, яким передбачається надання державної допомоги, обов'язковим є надсилання до Антимонопольного комітету України як Уповноваженого органу з питань державної допомоги повідомлення про нову державну допомогу, за наслідками розгляду якого Комітетом приймається рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції; 3) подання суб'єктами господарювання заявок надавачам державних та/або місцевих ресурсів з метою отримання певних форм державної допомоги; 4) ідентифікація кола потенційних отримувачів державних та/або місцевих ресурсів з числа

суб'єктів господарювання на предмет відповідності вимогам, визначеним нормативно-правовими актами; 5) оцінка інвестиційних проєктів суб'єктів господарювання на предмет відповідності формально-юридичним та змістовним вимогам; 6) у разі позитивної оцінки інвестиційного проєкту та відповідності суб'єкта господарювання встановленим вимогам (а у встановлених законом випадках, у разі успішного проходження конкурсного відбору, наприклад, у межах процедур відбору приватного партнера у відносинах публічно-приватного партнерства, концесійного конкурсу тощо) з останнім укладається господарський договір на реалізацію інвестиційного проєкту із включенням відомостей про такий договір до відповідних державних реєстрів; 7) набуття за підсумками укладення господарського договору спеціального правового статусу, який дозволяє бути отримувачем державних та/або місцевих ресурсів (у встановлених законом випадках, такий статус може набуватися без укладення господарського договору, наприклад, у разі набуття статусу резидента Дія Сіті, резидента Дефенс Сіті, суб'єкта ветеранського підприємництва). Виділені етапи можуть додатково конкретизуватися залежно від специфіки правового засобу стимулюючого характеру;

визначено спільні умови, які характеризують підстави, форми та порядок припинення застосування різних правових засобів стимулюючого характеру, які утворюють однойменний режим, а саме запропоновано виділити:

– підстави припинення стимулюючого правового режиму господарювання, а саме: 1) завершення строку дії стимулюючого правового режиму господарювання; 2) досягнення мети впровадження стимулюючого правового режиму господарювання; 3) скасування стимулюючого правового режиму господарювання;

– форми припинення стимулюючого правового режиму господарювання, а саме: 1) припинення стимулюючого правового режиму господарювання із виключенням як елементу правової системи держави (території пріоритетного розвитку, частково спеціальні (вільні) економічні зони); 2) припинення стимулюючого правового режиму господарювання на певній території держави чи у галузі економіки; 3) припинення стимулюючого правового режиму господарювання щодо певного (-их) суб'єкта (-ів) господарювання;

– порядок припинення стимулюючого правового режиму господарювання: 1) із дотриманням регуляторних процедур, визначених Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»; 2) із дотриманням умов господарського договору, яким було надано суб'єкту господарювання спеціальний правовий статус (приватний партнер, концесіонер, учасник індустріального парку тощо), а також відповідних актів спеціального законодавства, якими передбачаються особливості укладення, внесення змін та припинення таких договорів (законодавство про публічно-приватне партнерство, про індустріальні парки, концесійне законодавство тощо); 3) із дотриманням процедурних аспектів, визначених актами спеціального законодавства (у випадках, коли наявність договору не вимагається, а правові засоби стимулюючого характеру застосовуються до суб'єкта господарювання, який набув спеціальний правовий статус на підставі закону);

виявлено найбільш поширені прийоми юридичної техніки, із використанням яких виключаються з-під сфери дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» групи суспільних відносин, регулювання яких здійснюється із використанням системи правових норм, що є невід'ємним елементом стимулюючого правового режиму господарювання, а саме: 1) внесення змін до окремих актів законодавства України із фіксацією правової норми, згідно з якою ті чи інші відносини або їх складові виключаються з-під сфери дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та які жодним чином не узгоджуються із зазначеним Законом; 2) прийняття законів України, предмет регулювання яких не стосується засад державної регуляторної політики та регуляторної діяльності, але у прикінцевих та перехідних положеннях містяться правові норми, якими вносяться зміни до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»;

обґрунтовано положення про доцільність приведення техніко-юридичних прийомів визначення сфери застосування Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» у відповідність до засад техніки нормопроєктування, втілених у Законі України «Про правотворчу діяльність», не зважаючи на те, що введення в дію норм зазначеного Закону відкладено у часі, а саме запропоновано закріпити у ст. 3 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» положення про, те що виключення з-під сфери дії цього Закону відбуваються лише шляхом внесення змін до цього Закону.

Удосконалено положення щодо:

техніко-юридичних прийомів, із застосуванням яких забезпечується адаптація до права ЄС національного законодавства у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання як одного із вагомих складових «правового ядра» стимулюючого правового режиму господарювання, а саме аргументовано доцільність дотримання підходу, коли виключення з-під сфери дії Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» відповідних груп суспільних відносин відбуваються лише шляхом внесення змін саме до цього Закону;

підвищення ефективності правотворчої діяльності, спрямованої на вдосконалення законодавства України, що визначає, у тому числі, засади стимулюючого правового режиму господарювання, а саме запропоновано внести зміни ст. 12 Закону України «Про правотворчу діяльність» із закріпленням положення, яке уможливить застосування прийому юридичної техніки, згідно з яким проєкт закону, що регулює суспільні відносини інакше, ніж первинний закон, має обов'язково супроводжуватися проєктом закону про внесення змін до первинного закону. Вказана пропозиція сприятиме обмеженню обсягу дискреційних повноважень суб'єктів права законодавчої ініціативи, встановлених ч. 8 ст. 90 Регламенту Верховної Ради України;

увідповіднення практики реалізації Кабінетом Міністрів України повноважень до правових рамок, встановлених ч. 2 ст. 19 Конституції України, а саме виявлено факти затвердження Кабінетом Міністрів України критеріїв

оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання поза межами тих категорій державної допомоги, які згадуються у ч. 2 ст. 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». У зв'язку з цим аргументовано положення про необхідність розширення визначеного ч. 2 ст. 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» переліку категорій державної допомоги, щодо яких Кабінет Міністрів України визначає критерії оцінки допустимості;

окремих аспектів застосування правових засобів стимулювання розвитку регіонів із обґрунтуванням за результатами порівняльного аналізу актів національного законодавства та права ЄС необхідності усунення недоліків правового регулювання у цій сфері відносин, а саме запропоновано: а) синхронізувати підходи до визначення умов, за яких суб'єкти великого підприємництва можуть бути отримувачами державної допомоги для розвитку регіонів (регіональної державної допомоги); б) привести вимоги, визначені у Критеріях оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2023 № 348, у відповідність із Повідомленням Європейської Комісії «Керівні принципи щодо регіональної державної допомоги» від 29.04.2021 № 2021/C 153/01, щодо допустимості регіональної державної допомоги; в) закріпити у Критеріях оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2023 № 348, підходи як до диференціації регіонів за категоріями «А» та «С» із позначенням таких регіонів на карті регіональної державної допомоги, так і до визначення залежно від цього ступеня інтенсивності регіональної державної допомоги;

особливостей надання регіональної державної допомоги з урахуванням підходів, визначених у праві ЄС, із обґрунтуванням положення про те, що запропонована Законом України «Про засади державної регіональної політики» класифікація територій для цілей планування відновлення та стимулювання їх розвитку із виділенням чотирьох функціональних типів, навряд чи створюватиме правові підстави для надання регіональної державної допомоги та впливатиме на її розмір. У зв'язку з цим аргументовано положення про доцільність внесення відповідних змін до ст. 11² Закону України «Про засади державної регіональної політики» з метою приведення у відповідність із підходами, закріпленими у Повідомленні Європейської Комісії «Керівні принципи щодо регіональної державної допомоги» від 29.04.2021 № 2021/C 153/01;

запобігання прийняттю чи скасуванню нормативно-правових актів, які предметно охоплюють питання запровадження чи припинення правових засобів стимулюючого характеру, у спосіб, що суперечить принципам державної регуляторної політики із обґрунтуванням положення про доцільність доповнення ст. 47 «Прийняття рішень Верховної Ради» Регламенту Верховної Ради України новим абз. 7 наступного змісту: «7. Голосування щодо проєктів законів, що є проєктами регуляторних актів та щодо яких не дотримано процедур, визначених Законом України «Про засади державної регуляторної

політики у сфері господарської діяльності», не проводиться, а у разі їх прийняття – чинності не набувають.»;

наближення концесійного законодавства України до права ЄС, а саме у частині визначення шляхів транспозиції у національне законодавство Директиви 2014/23/ЄС із обґрунтуванням положення про доцільність закріплення вимоги про поширення законодавства про публічні закупівлі на концесійні відносини та відносини, що виникають у межах публічно-приватного партнерства (зважаючи на те, що концесія кваліфікується як форма здійснення публічно-приватного партнерства);

особливостей застосування правового режиму інвестиційних проєктів із значними інвестиціями із відзначенням певних казуїстичних підходів у визначенні суб'єктного складу спеціального інвестиційного договору, у зв'язку з чим запропоновано визнати стороною спеціального інвестиційного договору на стороні приватного партнера лише інвестора із значними інвестиціями. Водночас, зважаючи на встановлену Законом України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями» можливість участі у певних випадках заявника у спеціальному інвестиційному договорі у якості інвестора із значними інвестиціями запропоновано редакційно уточнити положення окремих статей зазначеного Закону, які стосуються визначення поняття «спеціальний інвестиційний договір» (п. 7 ч. 1 ст. 1), суб'єктного складу спеціального інвестиційного договору (ст. 11);

підтримки реалізації інвестиційних проєктів із значними інвестиціями та державного стимулювання створення індустріальних парків у вигляді заходів, спрямованих на фінансування будівництва об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури, із аргументуванням положення про те, що заходи з фінансування будівництва об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури за рахунок державних та/або місцевих ресурсів, які є необхідними для реалізації інвестиційного проєкту із значними інвестиціями або для створення та функціонування індустріальних парків, не відповідають вимогам Регламенту Комісії (ЄС) № 651/2014 та практиці Європейської Комісії щодо вирішення категорій справ, які предметно охоплюють випадки здійснення державних витрат на інфраструктуру. У зв'язку з цим доводиться, що відносини з надання державних та/або місцевих ресурсів на будівництво об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури, які є необхідними для реалізації інвестиційного проєкту із значними інвестиціями або для створення та функціонування індустріальних парків, мають бути врегульовані нормами Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»;

правового регулювання публічних інвестицій із обґрунтуванням наступних положень: 1) доцільності врахування у дефініції «публічні інвестиції» ключових ознак, притаманних інвестиціям як правовій категорії, які закріплено у ст. 1 Закону України «Про інвестиційну діяльність» та у актах права ЄС, а саме за переліком тих цінностей, які можуть бути інвестовані, а також у частині дотримання триланкової системи Цілей сталого розвитку, а саме її економічної, соціальної та екологічної складових; 2) поширення правового режиму публічних інвестицій на капітальні інвестиції державних унітарних підприємств та

господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі (крім банків), комунальних унітарних підприємств, установ, організацій, які здійснюються за рахунок власних коштів таких підприємств, товариств, установ і організацій, що узгоджуватиметься із правовими ознаками державного та місцевого інвестування, наведеними у Законі України «Про інвестиційну діяльність»; 3) недоцільності кваліфікації у якості публічних інвестицій виплат за договорами, укладеними в рамках публічно-приватного партнерства, зокрема, у формі плати за експлуатаційну готовність, які, за поширеною міжнародною практикою, є частиною механізму оплати на основі доступності за проєктами публічно-приватного партнерства; 4) уможливлення усунення колізії між кодексом і первинним законом у правовому регулюванні інвестиційних відносин, що є наслідком необґрунтованого розширення сфери правового впливу Бюджетного кодексу України на відносини, пов'язані із публічними інвестиціями, шляхом забезпечення застосування принципу «закон спеціальний має перевагу над загальним» (*lex specialis derogat generali*) таким чином, щоб пріоритет усунення колізії на користь кодексу визначався правовою умовою щодо однопредметності правового регулювання нормативно-правових актів рівної юридичної сили, що дозволить забезпечити чітке та однозначне застосування юридичної формули подолання колізії між кодексом і первинним законом, передбаченої ч. 2 ст. 66 Закону України «Про правотворчу діяльність»;

правового регулювання підтримки суб'єктів господарювання у окремих галузях економіки, а також підтримки малого та середнього підприємництва із обґрунтуванням пропозиції про доцільність закріплення як у законах України «Про розвиток літакобудівної промисловості», «Про заходи щодо державної підтримки суднобудівної промисловості в Україні», так і в інших нормативно-правових актах, які встановлюють заходи стимулювання суб'єктів господарювання у окремих галузях національної економіки, а також у Законі України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» положення про здійснення підтримки на підставах та умовах, у формах та спосіб, що визначаються Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та іншими нормативно-правовими актами, прийнятими на виконання вимог цього Закону;

допомоги у доступі до фінансування для суб'єктів малого та середнього підприємництва із обґрунтуванням положення про доцільність доповнення Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для підтримки середнього та малого підприємництва, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2023 № 348, нормами, які б мали за мету встановлення відповідних вимог щодо підстав, порядку, умов тощо надання державних та/або місцевих ресурсів, що набуває форми допомоги у доступі до фінансування для суб'єктів малого та середнього підприємництва, сприяючи імплементації у національне законодавство підходів, встановлених Розділом 3 «Допомога у доступі до фінансування для МСП» Регламенту Комісії (ЄС) № 651/2014;

інтерпретації поняття «стартап» із обґрунтуванням доцільності приведення визначення поняття «новостворений бізнес (стартап)», що міститься у п. 2 Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 № 28 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2023 № 229), у відповідність із дефініцією, наведеною у п. 2 Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для підтримки середнього та малого підприємництва, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2023 № 348, що дозволить запобігти випадкам необґрунтованого поширення правового статусу стартапів на суб'єктів господарювання інших, аніж суб'єкти малого підприємництва.

Дістали подальшого розвитку положення щодо:

систематики принципів права, які створюють основу для системного функціонування стимулюючого правового режиму господарювання із виділенням наступних: 1) міжнародні принципи права; 2) загальні принципи права; 3) міжгалузеві принципи права; 4) галузеві принципи права. Додатково наголошено на тому, що саме через призму загальновідомих правових принципів та підходів, які водночас отримали специфічне змістовне наповнення з боку юрисдикційних органів ЄС під впливом фундаментальних засад права ЄС, здійснюється оцінка можливих правових ризиків окремих заходів, впроваджуваних у межах стимулюючого правового режиму господарювання на національному рівні;

набуття окремими юридичними конструкціями, розробленими у межах відповідних інститутів господарського права, певних правових якостей, які їх індивідуалізують під потреби стимулюючого правового режиму господарювання, а саме встановлено, що у межах стимулюючого правового режиму господарювання до змісту господарського договору інтегруються правові умови, які за своїм змістом є віддзеркаленням засобів державного регулюючого впливу на господарську діяльність (наприклад, умови про форми надання державних та/або місцевих ресурсів) або ж визначають обсяг гарантій прав суб'єкта господарювання від можливих змін у законодавстві, створюючи певні регуляторні запобіжники;

ступеня інтегрованості у систему правових засобів сприяння досягненню Цілей сталого розвитку інституту державної допомоги суб'єктам господарювання із визнанням незначного рівня задіяння потенціалу цього інституту, що зумовлене неповним або суперечливим відтворенням порядку, умов та інших особливостей надання відповідних категорій державної допомоги, які визнаються «сумісними з внутрішнім ринком» за законодавством ЄС та «допустимими» за національним законодавством.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовані в дисертаційній роботі висновки і пропозиції можуть бути використані у: правотворчій діяльності – з метою вдосконалення чинного законодавства України, що визначає засади стимулюючого впливу на економіку; правозастосовній діяльності – з метою підвищення ефективності правореалізації та правотлумачної роботи з боку органів державної влади та місцевого

самоврядування; науково-дослідній діяльності – з метою поглиблення наукових розвідок проблематики методів та засобів стимулювання економічної активності суб'єктів господарювання з урахуванням сучасних положень права ЄС; навчальному процесі – при викладанні дисциплін господарсько-правового напрямку для студентів юридичних та економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

Результати дисертаційного дослідження склали інформаційно-аналітичну основу обґрунтування доцільності розроблення низки законопроектів, що підтверджується довідкою заступника Голови Комітету з питань правоохоронної діяльності, народного депутата України, доктора юридичних наук Г.М. Мамки від 26.12.2025 № 147д9/9-2025/299555, а також народним депутатом України В. Гнатенком визнається можливість використання окремих пропозицій у законотворчій діяльності (довідка від 26.12.2025 № 260д9/9-2025/299464).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною, завершеною науковою роботою, наукові результати якої отримані авторкою особисто за підсумками аналізу вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, законодавства України, актів права ЄС, матеріалів судової практики та інших науково-теоретичних та емпіричних даних. Особистий внесок у публікації, виконані у співавторстві, вказано у списку праць, опублікованих за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і висновки дисертаційної роботи доповідалися та обговорювалися на наступних наукових заходах: Четвертих наукових читаннях пам'яті академіка В.К. Мамутова (м. Київ-Одеса, 30.06.2023); Міжнародній науково-практичній конференції «Треті наукові читання пам'яті професора Пронської Грацієлли Василівни» (м. Київ, 12.04.2024); X Всеукраїнській мультидисциплінарній конференції «Чорноморські наукові студії» (м. Одеса, 17.05.2024); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Еколого-правові детермінанти соціально-економічного розвитку держави: виклики воєнного часу та перспективи повоєнного відновлення» (м. Київ, 26.04.2024); II Всеукраїнській науково-практичній конференції до Дня науки «Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених» (м. Київ, 17.05.2024); Всеукраїнській науково-практичній конференції «П'яті наукові читання пам'яті академіка В.К. Мамутова» (м. Київ, 28.06.2024).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи висвітлено у 29 публікаціях, а саме: опубліковано один розділ у колективній монографії, двадцять дві наукові статті, з яких шістнадцять статей – у наукових виданнях, включених до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України, п'ять статей – у наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та Scopus, одна стаття у періодичному виданні, включеному до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України, шість тез доповідей на науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій – 28,69 д.а., з яких особисто авторці належить – 22,15 д.а.

Структура та обсяг дисертації обумовлені метою і завданнями дослідження. Робота складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, що

об'єднують дванадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи складає 399 сторінок, з них основного тексту – 304 сторінки. Робота містить список використаних джерел із 365 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертаційного дослідження; висвітлено зв'язок з науковими програмами, планами, темами; проаналізовано загальний стан наукової розробленості теми; окреслено мету та завдання дослідження; сформульовано об'єкт і предмет, основні методологічні підходи до дослідження; наукову новизну та теоретичне і практичне значення роботи; наведено відомості про апробацію та публікації результатів дослідження; його структуру.

Розділ 1 «Загальна характеристика стимулюючого правового режиму господарювання» складається з трьох підрозділів, присвячених обґрунтуванню наукових підходів щодо виділення у системі господарського права стимулюючого правового режиму господарювання як субінституту у межах спеціального режиму господарювання, визначенню напрямів подальшого вдосконалення законодавства України у контексті забезпечення реалізації потенціалу стимулюючого правового режиму господарювання у досягненні Цілей сталого розвитку, виявленню особливостей впливу права ЄС на формування засад стимулюючого правового режиму господарювання в Україні.

У **підрозділі 1.1 «Стимулюючий правовий режим господарювання: поняття та співвідношення зі спеціальним режимом господарювання»** з урахуванням теоретичних розробок у межах науки господарського права запропоновано визнати стимулюючий правовий режим господарювання у якості субінституту у межах інституту спеціального режиму господарювання. Спираючись на сучасні розробки у праві ЄС, запропоновано поняття, виділено предмет, встановлено змістовно-структурні зв'язки, класифіковано принципи стимулюючого правового режиму господарювання. Встановлено, що задля досягнення мети стимулюючого правового режиму господарювання окремі юридичні конструкції, розроблені у межах відповідних інститутів господарського права (зокрема, господарський договір), набувають певних особливостей, які отримують закріплення в актах законодавства України.

У **підрозділі 1.2 «Можливості стимулюючого правового режиму господарювання у досягненні Цілей сталого розвитку»** аргументовано, що із різними темпами та із різним ступенем адаптації до права ЄС відбувалося реформування окремих інститутів права, норми яких глибоко інтегровані у структуру та зміст стимулюючого правового режиму господарювання. Доводиться, що значно меншим ступенем інтегрованості у систему правових засобів сприяння досягненню Цілей сталого розвитку відзначається інститут державної допомоги суб'єктам господарювання, правові норми якого у структурі стимулюючого правового режиму господарювання складають істотну питому вагу. Сприяти підвищенню ефективності інституту державної допомоги

суб'єктам господарювання покликані заходи щодо приведення національного законодавства у відповідність із правом ЄС щодо порядку, умов та інших особливостей надання відповідних категорій державної допомоги.

У підрозділі 1.3 «Право ЄС та особливості його впливу на формування засад стимулюючого правового режиму господарювання в Україні» досліджено особливості адаптації національного законодавства, що визначає засади стимулюючого правового режиму господарювання, насамперед такої його складової як державна допомога суб'єктам господарювання, праву ЄС. Встановлено, що попри певні позитивні зрушення та вагомий прогрес у вдосконаленні правового регулювання відносин з надання державної допомоги суб'єктам господарювання, спостерігається формування практики правотворення, яка ставить під сумнів відповідність праву ЄС методологічній базі нормопроєктування у зазначеній сфері. Вказане знаходить вияв у використанні техніко-юридичних прийомів, які дозволяють виключати з-під сфери дії Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» певні групи суспільних відносин. В той час як останні, відповідно до права ЄС, є предметом регулювання комплексу норм, що визначають засади державної допомоги.

Розділ 2 «Механізм впровадження, застосування та припинення стимулюючого правового режиму господарювання» складається з чотирьох підрозділів, присвячених дослідженню підстав впровадження, особливостей застосування, підстав, форм та порядку припинення стимулюючого правового режиму господарювання, визначенню напрямів вдосконалення техніки нормопроєктування у сфері державної регуляторної політики у контексті підвищення ефективності стимулюючого правового режиму господарювання.

У підрозділі 2.1 «Підстави впровадження стимулюючого правового режиму господарювання» запропоновано правові засоби стимулювання економіки, які сукупно формують стимулюючий правовий режим господарювання, за критеріями ступеня правового впливу на суб'єкта господарювання та характеру організації правових зв'язків, диференціювати на вертикальні та горизонтальні. Обґрунтовано, що до підстав застосування правових засобів вертикального типу відносяться саме акти нормативного характеру. В той час як в основу правових засобів горизонтального типу покладено принцип диспозитивності та взаємоузгоджений розподіл прав та обов'язків, що впливає з правової природи господарського договору як підстави впровадження таких правових засобів.

У підрозділі 2.2 «Напрями вдосконалення техніки нормопроєктування у сфері державної регуляторної політики у контексті підвищення ефективності стимулюючого правового режиму господарювання» виявлено найбільш поширені прийоми юридичної техніки, із використанням яких виключаються з-під сфери дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» групи суспільних відносин, регулювання яких здійснюється із використанням системи правових норм, що є невід'ємним елементом стимулюючого правового режиму господарювання. Обґрунтовано положення про доцільність приведення техніко-юридичних прийомів

визначення сфери застосування Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» у відповідність до засад техніки нормопроєктування, втілених у Законі України «Про правотворчу діяльність», не зважаючи на те, що введення в дію норм зазначеного Закону відкладено у часі.

У *підрозділі 2.3 «Особливості застосування стимулюючого правового режиму господарювання»* встановлено, що чинне законодавство України не передбачає універсального механізму застосування правових засобів стимулюючого характеру, що пов'язано з особливостями, що впливають з їх класифікації на вертикальні та горизонтальні. Водночас запропоновано виділити основні етапи реалізації механізму застосування стимулюючого правового режиму господарювання, які у більшій мірі будуть типовими у випадку вжиття з боку держави заходів щодо реалізації правових засобів горизонтального типу, що зумовлено більш високою частотою повторюваності певних процедур. Удосконалено положення щодо окремих аспектів застосування правових засобів стимулювання розвитку регіонів із обґрунтуванням за результатами порівняльного аналізу актів національного законодавства та права ЄС необхідності усунення недоліків правового регулювання у цій сфері відносин.

У *підрозділі 2.4 «Підстави, форми та порядок припинення стимулюючого правового режиму господарювання»* визначено спільні умови, які характеризують підстави, форми та порядок припинення застосування різних правових засобів стимулюючого характеру, які утворюють однойменний режим, а саме запропоновано виділити: 1) підстави припинення стимулюючого правового режиму господарювання (завершення строку дії, досягнення мети впровадження чи скасування стимулюючого правового режиму господарювання); 2) форми припинення стимулюючого правового режиму господарювання (виключення як елементу правової системи держави, припинення на певній території держави чи у галузі економіки, припинення щодо певного (-их) суб'єкта (-ів) господарювання); 3) порядок припинення стимулюючого правового режиму господарювання (із дотриманням: регуляторних процедур; умов господарського договору, яким було надано суб'єкту господарювання спеціальний правовий статус; процедурних аспектів, визначених актами спеціального законодавства).

Розділ 3 «Характеристика засобів стимулюючого правового режиму господарювання» складається з трьох підрозділів, у яких представлено аналіз правових засобів вертикального та горизонтального типів у системі засобів стимулюючого правового режиму господарювання, а також визначено можливості правових засобів вертикального типу у забезпеченні досягнення екологічних та соціальних цілей стимулюючого правового режиму господарювання.

У *підрозділі 3.1 «Правові засоби вертикального типу у системі засобів стимулюючого правового режиму господарювання»* запропоновано класифікацію правових засобів вертикального типу із виділенням наступних груп: 1) інституціональні, зокрема, гарантії стабільності законодавства, які застосовуються до суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у межах

стимулюючого правового режиму господарювання, державні гарантії захисту інвестицій, державні гарантії інноваційної діяльності тощо; 2) організаційно-правові та економіко-правові засоби, які можуть застосовуватися як за звичайних умов функціонування економіки держави, у тому числі як інструментальна складова реалізації програмних документів публічної політики у значенні, вказаному у ст. 23 Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24.08.2023, або в силу надзвичайних обставин (COVID-19, воєнний стан тощо). Аргументовано, що правові засоби вертикального типу в різній мірі сприяють досягненню цілей правового регулювання, пов'язаних зі стимулюванням економіки, з урахуванням принципу ефективності, що досягається завдяки властивостям правових засобів вертикального типу поєднувати функції прямих та непрямих засобів, що продемонстровано на прикладі застосування такого правового засобу як регулювання цін і тарифів.

У *підрозділі 3.2 «Правові засоби вертикального типу у сприянні досягненню екологічних та соціальних цілей стимулюючого правового режиму господарювання»* доводиться, що особливою є роль правових засобів вертикального типу у сприянні втіленню Цілей сталого розвитку до 2030 року у всі сфери державного управління, сприяючи реалізації політики щодо переходу до моделі екологічно безпечного, економічно стійкого та соціально благополучного суспільства. Аргументовано положення про те, що важливого значення набувають екологічні стандарти, які забезпечують відповідність діяльності суб'єктів господарювання вимогам, що встановлюються у сфері охорони навколишнього природного середовища, сприяючи тим самим досягненню цілей державної екологічної політики. Стверджується, що правові засоби вертикального типу додатково сприяють реалізації державної політики у сфері зайнятості населення. У зв'язку з цим обґрунтовано положення про те, що допомога по частковому безробіттю не повинна кваліфікуватися як державна допомога суб'єктам господарювання, що обумовлює доцільність внесення змін до актів чинного законодавства України.

У *підрозділі 3.3 «Правові засоби горизонтального типу у системі засобів стимулюючого правового режиму господарювання»* обґрунтовано, що господарсько-договірне регулювання сприяє реалізації переважно стимулюючих заходів економіко-правового характеру і саме останні формують зміст та структуру правових засобів горизонтального типу, які запропоновано класифікувати за наступними критеріями: 1) за порядком та умовами надання; 2) за ступенем інтенсивності стимулюючого впливу; 3) за ступенем інституціоналізації. Запропоновано виділити дві моделі закріплення та застосування правових засобів горизонтального типу із використанням можливостей договору, а саме: 1) правові засоби стимулюючого характеру у конкретно визначених формах можуть набувати ознак істотних умов господарського договору, зумовлюючи особливості формування змісту відповідного договору; 2) правові засоби стимулюючого характеру набувають форми господарського договору.

Розділ 4 «Форми об'єктивації стимулюючого правового режиму господарювання» складається з двох підрозділів, які присвячено

характеристиці стимулюючого правового режиму господарювання з умовою набуття суб'єктом господарювання спеціального правового статусу або із превалюванням функціонального критерію.

У *підрозділі 4.1 «Стимулюючий правовий режим господарювання з умовою набуття суб'єктом господарювання спеціального правового статусу»* аргументовано положення про те, що застосування правових засобів стимулюючого характеру здійснюється у випадку дотримання суб'єктами господарювання визначених актами законодавства України вимог, серед яких важливого значення набувають ті, що стосуються правового статусу, а саме відзначається, що галузевий правовий статус є невід'ємною умовою участі суб'єкта права у господарських відносинах, в той час як набуття спеціального правового статусу суб'єктами господарювання відбувається на підставі господарського договору або у позадоговірному порядку в силу приписів закону. Виділено найбільш поширені форми організації господарських зв'язків, що знайшли закріплення в актах національного законодавства, та встановлюють різні форми підтримки суб'єктів господарювання залежно від набуття суб'єктом господарювання спеціального правового статусу.

У *підрозділі 4.2 «Стимулюючий правовий режим господарювання із превалюванням функціонального критерію»* обґрунтовано положення про те, що сфера впливу стимулюючого правового режиму господарювання, спираючись на функціональний критерій, поширюється на суб'єктів господарювання, діяльність яких може сприяти створенню умов для загального зростання економіки шляхом підвищення інвестиційної та інноваційної активності, досягнення за підсумками здійснення господарської діяльності взаємообумовлених цілей державної економічної, соціальної та екологічної політики, що утворюють триєдину складову сталого розвитку тощо. Спираючись на функціональний критерій виділено найбільш поширені види стимулюючого правового режиму господарювання, які передбачають різний ступінь та масштаб впливу на діяльність суб'єктів господарювання.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення важливої наукової проблеми, яка полягає у розробленні доктринальних положень і висновків, присвячених розвитку господарсько-правової думки щодо стимулюючого правового режиму господарювання як субінституту спеціального режиму господарювання. За результатами дослідження сформульовано такі висновки та пропозиції:

1. Запропоновано визначення стимулюючого правового режиму господарювання як системи правових норм, спрямованих на регулювання господарських відносин із використанням комплексу правових засобів стимулюючого характеру, які переслідують мету створення передумов для реалізації державної економічної політики за її пріоритетними напрямками у спосіб, який забезпечить сталий розвиток держави та суспільства.

З урахуванням теоретичних розробок у межах науки господарського права, запропоновано визнати стимулюючий правовий режим господарювання у якості субінституту у межах інституту спеціального режиму господарювання. Обґрунтовано, що субінститут стимулюючого правового режиму господарювання, як комплексне правове утворення, за своєю структурою та змістом складається за наступних ключових елементів:

1) «правове ядро» субінституту, яке уособлене у господарсько-правових нормах, що визначають засади підприємництва, економічної конкуренції, у тому числі таких її складових як державної допомоги та захисту національного товаровиробника від субсидованого імпорту, господарського договору, публічних закупівель, публічно-приватного партнерства, інвестиційної, інноваційної та зовнішньоекономічної діяльності тощо;

2) правові норми суміжних галузей права та їх підгалузей, а також інститутів, які спрямовані на створення інституціональних умов для досягнення господарсько-правовими нормами мети правового регулювання відповідних суспільних відносин.

Аргументовано, що сфера дії стимулюючого правового режиму господарювання як складової частини спеціального режиму господарювання поширюється саме на суб'єктів господарювання, на відміну від пануючих у господарсько-правових дослідженнях підходів до визнання частини території держави, окремих галузей економіки чи видів господарської діяльності як предметної області впливу норм спеціального режиму господарювання.

Виходячи з наявних підходів у правовій науці до класифікації принципів права та зважаючи на особливості спеціального режиму господарювання, що справляють вплив на змістовно-структурні характеристики стимулюючого правового режиму господарювання, запропоновано наступну систематику принципів права, які створюють основу для системного функціонування стимулюючого правового режиму господарювання:

- 1) міжнародні принципи права;
- 2) загальні принципи права;
- 3) міжгалузеві принципи права;
- 4) галузеві принципи права.

2. Аргументовано, що реформування окремих інститутів права, норми яких глибоко інтегровані у структуру та зміст стимулюючого правового режиму господарювання як невід'ємної складової галузі господарського права та законодавства та потенціал яких міг би бути використаний для досягнення Цілей сталого розвитку, відбувалося різними темпами та із різним ступенем адаптації до права ЄС. У зв'язку з цим, доводиться, що значно меншим ступенем актуалізації та інтегрованості у систему правових засобів сприяння досягненню Цілей сталого розвитку відзначається інститут державної допомоги суб'єктам господарювання, правові норми якого у структурі стимулюючого правового режиму господарювання складають істотну питому вагу. Зазначене зумовлене неповним або суперечливим відтворенням порядку, умов та інших особливостей надання відповідних категорій державної допомоги, які визнаються «сумісними

з внутрішнім ринком» за законодавством ЄС та «допустимими» за національним законодавством.

3. Обґрунтовано першочерговість заходів, які мають сприяти імплементації принципів та підходів, що панують у праві ЄС та якими визначаються засади застосування стимулюючих правових заходів. Виявлено, що із часу заснування нових підходів у конкурентній політиці ЄС істотно змінилися погляди на порядок та умови стимулювання суб'єктів господарювання, діяльність яких здійснюється у межах єдиного ринку ЄС.

Виявлено окремі недоліки, пов'язані із розвитком національного законодавства у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання як одного із вагомих складових «правового ядра» стимулюючого правового режиму господарювання, особливо у частині повноти адаптації до права ЄС у зазначеній сфері. Визнається, що в порушення принципу правової визначеності, розвивається практика використання техніко-юридичних прийомів, які дозволяють виключати з-під сфери дії Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» певні групи суспільних відносин. Аргументовано доцільність дотримання підходу, коли виключення з-під сфери дії Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» відповідних груп суспільних відносин відбуваються лише шляхом внесення змін саме до цього Закону.

У зв'язку з цим та з метою підвищення ефективності правотворчої діяльності, спрямованої на вдосконалення законодавства України, що визначає, у тому числі, засади стимулюючого правового режиму господарювання, запропоновано застосовувати прийом юридичної техніки, згідно з яким проєкт закону, що регулює суспільні відносини інакше, ніж первинний закон, має обов'язково супроводжуватися проєктом закону про внесення змін до первинного закону. Вказане може знайти втілення у межах ст. 12 Закону України «Про правотворчу діяльність».

Встановлено, що всупереч ч. 2 ст. 19 Конституції України та вимозі «якості закону» як складової принципу верховенства права триває практика затвердження Кабінетом Міністрів України критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання поза межами тих категорій державної допомоги, які згадуються у ч. 2 ст. 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». З урахуванням цього аргументовано положення про необхідність розширення визначеного ч. 2 ст. 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» переліку категорій державної допомоги, щодо яких Кабінет Міністрів України визначає критерії оцінки допустимості. Останні зміни, якими було розширено перелік категорій державної допомоги, щодо яких можуть встановлюватися критерії допустимості, із додаванням такої категорії як «допомога для виконання заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї» додатково підтверджує раціональність пропозиції.

4. Запропоновано правові засоби стимулювання економіки, які сукупно формують стимулюючий правовий режим господарювання, за критеріями ступеня правового впливу на суб'єкта господарювання та характеру організації

правових зв'язків, диференціювати на вертикальні та горизонтальні. Доводиться, що до підстав застосування правових засобів вертикального типу відносяться саме акти нормативного характеру. В той час як в основу правових засобів горизонтального типу покладено принцип диспозитивності та взаємоузгоджений розподіл прав та обов'язків, що випливає з правової природи господарського договору як підстави впровадження таких правових засобів.

Встановлено, що напрацьована у правовій науці класифікація правових актів на нормативні та ненормативні (індивідуальної дії) не знайшла належного та повного втілення у юридичну техніку, що найбільш яскраво виявляється у законодавстві України, що визначає засади впровадження стимулюючих правових засобів.

Обґрунтовано, що саме нормативно-правовим актом впроваджується та чи інша форма стимулювання економіки, в той час як правові акти індивідуальної дії можна розглядати як юридичні факти або як складові фактичних складів, що мають своєю метою фіксацію проміжних та заключного етапів реалізації нормативного акта як джерела правового регулювання. Зазначене дозволило дійти висновку про те, що у систематиці правових засобів стимулювання економіки акти управління господарською діяльністю, як і інші правові акти індивідуальної дії, неможливо віднести до самостійних підстав впровадження стимулюючого правового режиму господарювання.

У зв'язку з цим обґрунтовано положення про необхідність внесення змістовних змін до чинних нормативно-правових актів, у тому числі ті, що визначають підстави впровадження стимулюючого правового режиму господарювання (зокрема, до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»), у частині усунення випадків ототожнення правових актів індивідуальної дії з нормативно-правовими актами за юридичною силою та функціональним призначенням.

5. Обґрунтовано, що саме регуляторним актом закладається майбутня модель правового регулювання господарських відносин із використанням комплексу правових засобів стимулюючого характеру. Доводиться, що саме від ефективності організації та здійснення регуляторної діяльності залежить ступінь дієвості стимулюючого правового режиму господарювання.

Встановлено, що у правотворчій діяльності набуває поширення практика використання різних техніко-юридичних прийомів, якими виключаються з-під сфери дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» групи суспільних відносин, регулювання яких здійснюється із використанням системи правових норм, що є невід'ємним елементом стимулюючого правового режиму господарювання. Виявлено наступні найбільш поширені прийоми юридичної техніки, із використанням яких всупереч вимогам правової визначеності та «якості закону» розширюється перелік виключень з-під сфери дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»: 1) внесення змін до окремих актів законодавства України із фіксацією правової норми, згідно з якою ті чи інші відносини або їх складові виключаються з-під сфери дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»

та які жодним чином не узгоджуються із зазначеним Законом; 2) прийняття законів України, предмет регулювання яких не стосується засад державної регуляторної політики та регуляторної діяльності, але у прикінцевих та перехідних положеннях містяться правові норми, якими вносяться зміни до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Виявлено, що виключення з-під сфери дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» значного кола суспільних відносин створило передумови для підготовки нормативно-правових актів, що визначають засади впровадження стимулюючого правового режиму господарювання, в обхід вимог, які висуваються до регуляторної діяльності.

Відповідно, обґрунтовано положення про доцільність приведення техніко-юридичних прийомів визначення сфери застосування Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» у відповідність до засад техніки нормопроєктування, втілених у Законі України «Про правотворчу діяльність», не зважаючи на те, що введення в дію норм зазначеного Закону відкладено у часі. Зокрема, запропоновано закріпити у ст. 3 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» положення про, те що виключення з-під сфери дії цього Закону відбуваються лише шляхом внесення змін до цього Закону.

Додатково аргументовано, що регуляторна діяльність має виступати запобіжником прийняття нормативно-правових актів, які передбачають адаптацію національного законодавства, у тому числі з питань, пов'язаних з впровадженням та функціонуванням стимулюючого правового режиму господарювання, до права ЄС у спосіб, що суперечить положенням відповідних правових актів ЄС.

6. Встановлено, що чинне законодавство України не передбачає універсального механізму застосування правових засобів стимулюючого характеру, що пов'язано з особливостями, що впливають з їх класифікації на вертикальні та горизонтальні. Водночас запропоновано виділити основні етапи реалізації механізму застосування стимулюючого правового режиму господарювання, які у більшій мірі будуть типовими у випадку вжиття з боку держави заходів щодо реалізації правових засобів горизонтального типу, що зумовлено більш високою частотою повторюваності певних процедур.

Зважаючи на пріоритетність у повоєнний період реалізації інвестиційних проєктів, спрямованих на відновлення економічного потенціалу територій України, які зазнали руйнівного впливу внаслідок воєнних дій, висвітлено деякі аспекти застосування правових засобів стимулювання розвитку регіонів. За підсумками порівняльного аналізу актів національного законодавства та права ЄС сформульовано висновок про наявність певних колізій, які є наслідком неповного врахування норм права ЄС, та запропоновано їх усунення. Виявлені недоліки правового регулювання полягають у наступному:

а) встановлено, що десинхронізованими є підходи до визначення умов, за яких суб'єкти великого підприємництва можуть бути отримувачами державної допомоги для розвитку регіонів (регіональної державної допомоги);

б) виявлено невідповідність вимог щодо допустимості державної допомоги, які мають одночасно дотримуватися, визначені у Критеріях № 348 (розвиток регіонів) та Керівних принципах № 2021/С 153/01. Додатково наголошено на відмінностях у змістовному навантаженні деяких вимог щодо допустимості регіональної державної допомоги;

в) встановлено, що не отримали належного та повного закріплення у Критеріях № 348 (розвиток регіонів) підходи як до диференціації регіонів за категоріями «А» та «С» із позначенням таких регіонів на карті регіональної державної допомоги, так і до визначення залежно від цього ступеня інтенсивності регіональної державної допомоги.

Доводиться, що, зважаючи на особливості надання регіональної державної допомоги у правовій практиці ЄС, запропонована Законом України «Про засади державної регіональної політики» класифікація територій для цілей планування відновлення та стимулювання їх розвитку із виділенням чотирьох функціональних типів, навряд чи створюватиме правові підстави для надання регіональної державної допомоги та впливатиме на її розмір. У зв'язку з цим обґрунтовано положення про доцільність внесення відповідних змін до ст. 11⁻² Закону України «Про засади державної регіональної політики» з метою приведення у відповідність із підходами, закріпленими у правових актах ЄС, що регулюють відносини з надання регіональної державної допомоги, зокрема Керівних принципах № 2021/С 153/01.

7. Спираючись на практику правотворчої та правозастосовної діяльності, визначено деякі спільні умови, які характеризують підстави, форми та порядок припинення застосування різних правових засобів стимулюючого характеру, які утворюють однойменний режим, а саме запропоновано виділити:

підстави припинення стимулюючого правового режиму господарювання:

- 1) завершення строку дії стимулюючого правового режиму господарювання;
- 2) досягнення мети впровадження стимулюючого правового режиму господарювання;
- 3) скасування стимулюючого правового режиму господарювання;

форми припинення стимулюючого правового режиму господарювання:

- 1) припинення стимулюючого правового режиму господарювання із виключенням як елементу правової системи держави (території пріоритетного розвитку, частково спеціальні (вільні) економічні зони);
- 2) припинення стимулюючого правового режиму господарювання на певній території держави чи у галузі економіки;
- 3) припинення стимулюючого правового режиму господарювання щодо певного (-их) суб'єкта (-ів) господарювання;

порядок припинення стимулюючого правового режиму господарювання:

- 1) із дотриманням регуляторних процедур, визначених Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»;
- 2) із дотриманням умов господарського договору, яким було надано суб'єкту господарювання спеціальний правовий статус (приватний партнер, концесіонер,

учасник індустріального парку тощо), а також відповідних актів спеціального законодавства, якими передбачаються особливості укладення, внесення змін та припинення таких договорів (законодавство про публічно-приватне партнерство, про індустріальні парки, концесійне законодавство тощо); 3) із дотриманням процедурних аспектів, визначених актами спеціального законодавства (у випадках, коли наявність договору не вимагається, а правові засоби стимулюючого характеру застосовуються до суб'єкта господарювання, який набув спеціальний правовий статус на підставі закону).

Обґрунтовано, що прийняття чи скасування нормативно-правових актів, які предметно охоплюють питання запровадження чи припинення правових засобів стимулюючого характеру, у спосіб, що суперечить принципам державної регуляторної політики призводить до порушення засад правового господарського порядку в Україні, поглиблення деструктивних процесів, які отримують вияв у гальмуванні розвитку пріоритетних галузей економіки, зниженні інвестиційної привабливості країни, виникненні недовіри з боку іноземних інвесторів тощо. У зв'язку з цим, запропоновано внести відповідні зміни до ст. 47 «Прийняття рішень Верховної Ради» Регламенту Верховної Ради України.

8. Обґрунтовано положення про те, що впровадження у термінологічний апарат, який характеризує стимулюючий правовий режим господарювання, поняття «правові засоби вертикального типу» дозволить уникнути теоретико-прикладних суперечностей, які полягають у спробі визнати окремі правові засоби регулювання господарської діяльності такими, що мають або суто економічну, або владну (яка не містить економічного стимулу) природу.

Запропоновано класифікацію правових засобів вертикального типу у системі засобів стимулюючого правового режиму господарювання із виділенням наступних груп: 1) інституціональні, зокрема, гарантії стабільності законодавства, які застосовуються до суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у межах стимулюючого правового режиму господарювання, державні гарантії захисту інвестицій, державні гарантії інноваційної діяльності тощо; 2) організаційно-правові та економіко-правові засоби, які можуть застосовуватися як за звичайних умов функціонування економіки держави, у тому числі як інструментальна складова реалізації програмних документів публічної політики у значенні, вказаному у ст. 23 Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24.08.2023, або в силу надзвичайних обставин (COVID-19, воєнний стан тощо), а саме: а) які мають за мету впровадження різних форм спрощення організації та здійснення господарської діяльності, а саме мораторій на проведення документальних та фактичних перевірок, припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду, припинення здійснення державного контролю нехарчової продукції, спрощений порядок отримання дозвільних документів, автоматична пролонгація дії договорів або можливість їх дострокового припинення, зокрема, предметом яких виступає державне або комунальне майно, інші форми спрощення у веденні господарської діяльності (реєстраційні, облікові, подання спрощеної податкової звітності тощо) та ін.; б) які сприяють досягненню стратегічних цілей державної

економічної, соціальної, екологічної тощо політики. До таких правових засобів можуть бути віднесені засоби державного регулювання господарської діяльності, які закріплювалися ст. 12 Господарського кодексу України.

Аргументовано, що правові засоби вертикального типу в різній мірі сприяють досягненню цілей правового регулювання, пов'язаних зі стимулюванням економіки, з урахуванням принципу ефективності, що досягається завдяки властивостям правових засобів вертикального типу поєднувати функції прямих та непрямих засобів. Зазначене продемонстровано на прикладі застосування такого правового засобу як регулювання цін і тарифів.

9. Наголошено на тому, що особливою є роль правових засобів вертикального типу у сприянні втіленню Цілей сталого розвитку до 2030 року у всі сфери державного управління, сприяючи реалізації політики щодо переходу до моделі екологічно безпечного, економічно стійкого та соціально благополучного суспільства. Відзначається, що створення стимулів для суб'єктів господарювання передбачає використання державних та/чи місцевих ресурсів у спосіб, що створює довготривалі позитивні ефекти для держави та суспільства. У зв'язку з цим аргументовано положення про те, що важливого значення набувають екологічні стандарти, які забезпечують відповідність діяльності суб'єктів господарювання вимогам, що встановлюються у сфері охорони навколишнього природного середовища, сприяючи тим самим досягненню цілей державної екологічної політики. Зокрема, як засвідчує аналіз окремих актів права ЄС, першочергового значення набуває політика зі стимулювання суб'єктів господарювання до розробки та впровадження у власну діяльність вимог, що значно перевищують існуючі екологічні стандарти або підвищують визначений законодавством рівень охорони навколишнього природного середовища за відсутності таких стандартів або ж спрямовані на забезпечення відповідності стандартам ЄС, які були прийняті, але ще не набули чинності.

Аргументовано положення про те, що правові засоби вертикального типу додатково сприяють реалізації державної політики у сфері зайнятості населення і для цього державою застосовуються стимулюючі заходи, які переслідують мету працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць, що знаходить комплементарний зв'язок у нормах національного законодавства та права ЄС. Встановлено, що національне законодавство передбачає поширення вимог та обмежень, встановлених для державної допомоги суб'єктам господарювання, на випадки надання допомоги по частковому безробіттю, що не узгоджується з пар. 19 Повідомлення ЄК № С/2016/2946. У зв'язку з цим доводиться, що допомога по частковому безробіттю не повинна кваліфікуватися як державна допомога суб'єктам господарювання, що обумовлює доцільність внесення змін до актів чинного законодавства України.

10. Обґрунтовано, що особливого значення у контексті впровадження правових засобів стимулюючого характеру набувають господарські договори, які здійснюють функції локального регулятора суспільних відносин та спрямовані на досягнення цілей державної економічної, соціальної, екологічної тощо політики на взаємовигідних умовах для держави та/або територіальної

громади як надавача державних та/або місцевих ресурсів, з одного боку, та суб'єкта господарювання як отримувача таких ресурсів, з іншого. У зв'язку з цим акцентовано увагу на те, що відбувається врівноваження публічних та приватних інтересів на засадах диспозитивності та взаємоузгодженого розподілу прав та обов'язків, що склало підґрунтя для ідентифікації правових засобів горизонтального типу у системі засобів стимулюючого правового режиму господарювання.

Зважаючи на те, що господарсько-договірне регулювання сприяє реалізації переважно стимулюючих заходів економіко-правового характеру, то саме останні формують зміст та структуру правових засобів горизонтального типу, які запропоновано класифікувати за наступними критеріями: 1. За порядком та умовами надання: 1) активного типу, що передбачають прямі витрати державних та/або місцевих ресурсів; 2) пасивного типу, що передбачають факультативні способи стимулювання суб'єктів господарювання; 2. За ступенем інтенсивності стимулюючого впливу: 1) засоби державної підтримки компенсаторного характеру; 2) засоби сприяння активізації інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання із використанням форм державної допомоги, реалізація яких відбувається на договірних засадах; 3. *За ступенем інституціоналізації*: 1) стимулювання суб'єктів господарювання здійснюється у межах чітко ідентифікованого відповідно до законодавства правового режиму певного виду господарської діяльності або сфери господарювання, що зумовлює особливості договірного регулювання; 2) стимулювання суб'єктів господарювання здійснюється за функціональним критерієм.

Враховуючи різні сполучення прийомів юридичної техніки, які використано під час проектування норм, що визначають місце та роль господарського договору у сприянні реалізації стимулюючих заходів економіко-правового характеру, запропоновано виділити дві моделі закріплення та застосування правових засобів горизонтального типу із використанням можливостей договору, а саме: 1. Правові засоби стимулюючого характеру у конкретно визначених формах можуть набувати ознак істотних умов господарського договору, зумовлюючи особливості формування змісту відповідного договору; 2. Правові засоби стимулюючого характеру набувають форми господарського договору.

11. Аргументовано положення про те, що застосування правових засобів стимулюючого характеру здійснюється у випадку дотримання суб'єктами господарювання визначених актами законодавства України вимог, серед яких важливого значення набувають ті, що стосуються правового статусу.

Обґрунтовано положення про те, що галузевий правовий статус є невід'ємною умовою участі суб'єкта права у господарських відносинах, в той час як набуття спеціального правового статусу суб'єктами господарювання відбувається:

1) на підставі господарського договору, коли його укладення, у випадках встановлених актами господарського законодавства, є необхідним для отримання державних та/або місцевих ресурсів (концесіонер, приватний партнер, інвестор із значними інвестиціями, учасник індустріального парку

тощо). Встановлено, що укладення господарського договору у більшості випадків виявляється фінальною ланкою у системі елементів фактичного складу, що створює передумови для набуття суб'єктом господарювання спеціального правового статусу;

2) у позадоговірному порядку в силу приписів закону (зокрема, набуття статусу наукового парку, резидента Дія Сіті, резидента Дефенс Сіті, суб'єкта ветеранського підприємництва тощо). Доводиться, що сам юридичний факт набуття спеціального правового статусу суб'єктом господарювання в окремих випадках доцільно розглядати як один з елементів фактичного складу і лише у сукупності з іншими юридичними фактами (наприклад, реєстрація проєкту наукового або технологічного парку) створює передумови для застосування правових засобів стимулюючого характеру.

Виділено найбільш поширені форми організації господарських зв'язків, що знайшли закріплення в актах національного законодавства, та встановлюють різні форми підтримки суб'єктів господарювання залежно від набуття суб'єктом господарювання спеціального правового статусу, а саме: 1) правовий режим публічно-приватного партнерства; 2) правовий режим концесії; 3) правовий режим інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні; 4) правовий режим індустріального парку; 5) правовий режим наукового парку; 6) правовий режим інноваційної діяльності технологічних парків; 7) правовий режим господарювання, запроваджений у спеціальних (вільних) економічних зонах та територіях пріоритетного розвитку; 8) правовий режим Дія Сіті; 9) правовий режим Дефенс Сіті; 10) спеціальний режим економічної підтримки ветеранського підприємництва.

Відзначається, що важливого значення набувають інвестиційно орієнтовані правові засоби організації господарських зв'язків та залучення фінансових коштів бізнесу у повоєнне відновлення економіки, серед яких особливого значення набуває концесія. Наголошується на тому, що концесія складає важливу частину змістовних блоків переговорної рамки щодо вступу до ЄС, у зв'язку з чим актуалізується потреба у обґрунтуванні напрямів наближення концесійного законодавства України до права ЄС, а саме у частині визначення шляхів транспозиції у національне законодавство Директиви 2014/23/ЄС. Визнається, що виправданим та релевантним вимогам права ЄС є захід, встановлений Операційним планом реалізації у 2024-2025 роках Стратегії реформування системи публічних закупівель на 2024-2026 роки, яким передбачається розроблення низки законопроєктів, у тому числі, щодо запровадження процедур укладення договорів концесії згідно з принципами та положеннями Директиви 2014/24/ЄС. У зв'язку з цим логічним продовженням запланованих законодавчих змін пропонується визнати закріплення вимоги про поширення законодавства про публічні закупівлі на концесійні відносини та відносини, що виникають у межах публічно-приватного партнерства (зважаючи на те, що концесія кваліфікується як форма здійснення публічно-приватного партнерства).

Досліджуючи особливості застосування правового режиму інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні, звертається увага на певні

казуїстичні підходи у визначенні суб'єктного складу спеціального інвестиційного договору, що зумовлено наявністю взаємовиключних положень як наслідок недотримання засад техніки нормопроєктування. Зокрема, наголошується на різному правовому статусі таких учасників відносин з реалізації інвестиційних проєктів із значними інвестиціями як «заявник» та «інвестор із значними інвестиціями». Відповідно, запропоновано визнати стороною спеціального інвестиційного договору на стороні приватного партнера лише інвестора із значними інвестиціями. Водночас, зважаючи на встановлену Законом України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями» можливість участі у певних випадках заявника у спеціальному інвестиційному договорі у якості інвестора із значними інвестиціями запропоновано редакційно уточнити положення окремих статей зазначеного Закону, які стосуються визначення поняття «спеціальний інвестиційний договір» (п. 7 ч. 1 ст. 1), суб'єктного складу спеціального інвестиційного договору (ст. 11).

За підсумками науково-правової оцінки окремих положень чинного законодавства щодо підтримки реалізації інвестиційних проєктів із значними інвестиціями та державного стимулювання створення індустріальних парків у вигляді заходів, спрямованих на фінансування будівництва об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури, встановлено, що заходи з фінансування будівництва об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури за рахунок державних та/або місцевих ресурсів, спрямовані на підтримку саме тих суб'єктів господарювання, які мають намір здійснювати інвестиційну діяльність із використанням таких об'єктів інфраструктури. Встановлено, що у праві ЄС такі об'єкти інфраструктури отримали назву «виділена інфраструктура», що означає інфраструктуру, створену для підприємств, які можна ідентифікувати ex-ante, та адаптовану до їхніх потреб, а фінансування їх будівництва або модернізація має відбуватися із дотриманням правил про державну допомогу та спеціальних умов, дотримання яких свідчитиме про сумісність з внутрішнім ринком у розумінні Договору про функціонування ЄС. Доводиться, що заходи з фінансування будівництва об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури за рахунок державних та/або місцевих ресурсів, які є необхідними для реалізації інвестиційного проєкту із значними інвестиціями або для створення та функціонування індустріальних парків, не відповідають вимогам Регламенту Комісії (ЄС) № 651/2014 та практиці Європейської Комісії щодо вирішення категорій справ, які предметно охоплюють випадки здійснення державних витрат на інфраструктуру. Наголошується на тому, що відносини з надання державних та/або місцевих ресурсів на будівництво об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури, які є необхідними для реалізації інвестиційного проєкту із значними інвестиціями або для створення та функціонування індустріальних парків, мають бути врегульовані нормами Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

12. Обґрунтовано положення про те, що сфера впливу стимулюючого правового режиму господарювання, спираючись на функціональний критерій, поширюється на суб'єктів господарювання, діяльність яких може сприяти

створенню умов для загального зростання економіки шляхом підвищення інвестиційної та інноваційної активності, досягнення за підсумками здійснення господарської діяльності взаємообумовлених цілей державної економічної, соціальної та екологічної політики, що утворюють триєдину складову сталого розвитку тощо.

Спираючись на функціональний критерій запропоновано виділити найбільш поширені види стимулюючого правового режиму господарювання, які передбачають різний ступінь та масштаб впливу на діяльність суб'єктів господарювання, а саме: 1) правові режими підтримки суб'єктів інвестиційної та інноваційної діяльності; 2) правовий режим підтримки суб'єктів господарювання у окремих галузях економіки; 3) правовий режим підтримки суб'єктів господарювання у межах певного виду господарської діяльності; 4) правовий режим підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва; 5) правовий режим державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів; 6) правовий режим державної допомоги суб'єктам господарювання на досягнення соціальних та екологічних цілей.

За підсумками дослідження окремих аспектів правового регулювання публічних інвестицій встановлено, що впровадження у правовий термінологічний апарат поняття «публічні інвестиції» відбулося внаслідок внесення змін до Бюджетного кодексу України, що водночас було здійснено у спосіб, який не узгоджується із правилами та методами нормопроєктування, закладаючи підґрунтя для колізій із актами спеціального законодавства, що визначають засади здійснення інвестиційної діяльності. Зауважується, що виявлені протиріччя, закладені новою термінологією Бюджетного кодексу України щодо публічних інвестицій, є наслідком ігнорування техніки нормопроєктування, основу якої формують юридичні прийоми та методи розроблення нормативного тексту, які знайшли вияв у Законі України «Про правотворчу діяльність», а саме не враховано вимогу до змісту нормативно-правового акта, який має включати лише ті норми права, що стосуються його предмета регулювання. Беручи до уваги той факт, що Бюджетний кодекс України не поширює свою дію на інвестиційні відносини, констатовано створення Парламентом України передумов для появи колізії у правовому регулюванні інвестиційних відносин, усунення якої можливе із використанням принципу «закон спеціальний має перевагу над загальним» (*lex specialis derogat generali*). Акцентовано увагу на тому, що із введенням в дію Закону України «Про правотворчу діяльність», слід очікувати виникнення значних труднощів у застосуванні принципу *lex specialis derogat generali* з метою подолання колізій норм права під час реалізації нормативно-правових актів через підхід, згідно з яким у разі виявлення колізії між кодексом і первинним законом пріоритет у застосуванні має норма права, що міститься у кодексі, якщо інше не передбачено таким кодексом. У зв'язку з цим запропоновано передбачити у ч. 2 ст. 66 Закону України «Про правотворчу діяльність» правову умову, пов'язану із однопредметністю правового регулювання нормативно-правових актів рівної юридичної сили, що дозволить забезпечити чітке та однозначне застосування

юридичної формули подолання колізії між кодексом і первинним законом на користь кодексу.

Встановлено, що одним з недоліків національної практики правового регулювання підтримки суб'єктів господарювання у окремих галузях економіки, а також підтримки малого та середнього підприємництва слід визнати відсутність кореляції порядку та умов надання державної підтримки з вимогами Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». Відповідно, запропоновано передбачити як у законах України «Про розвиток літакобудівної промисловості», «Про заходи щодо державної підтримки суднобудівної промисловості в Україні», так і в інших нормативно-правових актах, які встановлюють заходи стимулювання суб'єктів господарювання у окремих галузях національної економіки, а також у Законі України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» положення про здійснення підтримки на підставах та умовах, у формах та спосіб, що визначаються Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та іншими нормативно-правовими актами, прийнятими на виконання вимог цього Закону.

Додатково виявлено, що на даний час у національному законодавстві не отримали належного втілення підходи, закладені у актах законодавства ЄС, щодо видів допомоги у доступі до фінансування для суб'єктів малого та середнього підприємництва та критеріїв їх допустимості для відносин вільної економічної конкуренції. Встановлено, що у національному законодавстві, що визначає порядок та умови надання державної допомоги суб'єктам господарювання, відтворено лише положення ст. 22 Регламенту Комісії (ЄС) № 651/2014 щодо надання допомоги стартапам. У зв'язку з цим обґрунтовано положення про доцільність доповнення Критеріїв № 348 (МСП) нормами, які б мали за мету встановлення відповідних вимог щодо підстав, порядку, умов тощо надання державних та/або місцевих ресурсів, що набуває форми допомоги у доступі до фінансування для суб'єктів малого та середнього підприємництва, сприяючи імплементації у національне законодавство підходів, встановлених Розділом 3 «Допомога у доступі до фінансування для МСП» Регламенту Комісії (ЄС) № 651/2014.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

Розділи у колективних монографіях

1. Курепіна О.Ю. Розділ 5. Особливості досягнення цілей соціально-економічної політики держави засобами стимулюючого правового режиму господарювання. *Утвердження ідеології соціальної справедливості в суспільстві на засадах правового регулювання економіки: кол. моногр. / за заг.*

ред. чл.-кор. НАН України В.А. Устименка; НАН України, ДУ «ІЕПД імені В.К. Мамутова НАН України». – Електрон. дані. – Київ, 2024. С. 236–270.

**Статті у наукових періодичних виданнях, включених до категорії «А»
Переліку наукових фахових видань України, та/або у закордонних
виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection
та/або Scopus**

2. Kurepina O. Legal regime stimulating economic activities: Convergence of Ukrainian legislation with EU law based on SDGs. *Amazonia Investiga*. 2023. 12 (70). P. 32–42. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.70.10.3> (**Web of Science Core Collection, третій квартиль Q3 – порівнюється до 2 публікацій**).

3. Курепіна О.Ю. Право ЄС та особливості його впливу на формування засад стимулюючого правового режиму господарювання в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Т. 30. № 4. С. 151–177. DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2023-30-4-151> (**категорія «А»**).

4. Teremetskyi V.I., Kurepina, O.Yu., Polyova N.M., Fimyar S.V., Andrushkevych N.V., Hnatiuk O.P. Efficiency of Means of Stimulating the Development of the Digital Economy in Ukraine and European Countries. *Revista Juridica Unicuritiba*. 2024. Vol. 2. N. 78. P. 635–655. DOI: <http://dx.doi.org/10.26668/revistajur.2316-753X.v2i78.6929> (**Scopus, третій квартиль Q3 – порівнюється до 2 публікацій**) (особистий внесок: визначено можливості стимулюючого правового режиму господарювання у сприянні досягненню цілей цифрової економіки в Україні).

5. Ustymenko V., Teremetskyi V., Kurepina O., Nemyrovska O., Poltavskyu O. & Dovhan V. Legal Regulation and the Role of Cross-Border Electronic Commerce in the Process of Post-War Reconstruction of Ukraine. *Journal of Ecohumanism*. 2024. 3(4). P. 3515–3530. DOI: <https://doi.org/10.62754/joe.v3i4.3869> (**Scopus, другий квартиль Q2 – порівнюється до 3 публікацій**) (особистий внесок: визначено можливості стимулюючого правового режиму господарювання у сприянні розвитку електронної комерції в Україні).

6. Teremetskyi Vladyslav, Tokarieva Kseniia Serhiivna, Kurepina Olena Yuryevna, Dovhan Viktor Mykolayovych. Conceptual principles of stimulating the attraction of investments in reconstruction projects of Ukraine. *Revista de Direito Internacional (Brazilian Journal of International Law)*. 2025. V. 22. N. 1. P. 331–345. DOI: <https://doi.org/10.5102/rdi.v22i1.9730> (**Scopus, третій квартиль Q3 – порівнюється до 2 публікацій**) (особистий внесок: визначено перспективи формування сприятливого інвестиційного клімату із використанням засобів стимулюючого правового режиму господарювання).

7. Teremetskyi, V., Ustymenko, V., Kurepina, O., Tokarieva, K., Malchuk, M., Fast, O., & Dovhan, V. Theoretical and Legal Characteristics of Investing in post-war Reconstruction Projects in Ukraine. *Revista Jurídica Portucalense*. 2025. Vol. 1. No. 38. P. 123–146. DOI: [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(38\)2025.ic-7](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(38)2025.ic-7). <https://revistas.rcaap.pt/juridica/article/view/40021> (**Scopus, перший квартиль Q1 – порівнюється до 3 публікацій**) (особистий внесок: досліджено деякі

особливості правового регулювання відносин з публічно-приватного партнерства).

Статті у наукових виданнях, включених до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України

8. Курепіна О.Ю. Стимулюючий правовий режим господарювання у системі господарського права: поняття та співвідношення зі спеціальним режимом господарювання. *Економіка та право*. 2023. № 3. С. 18–40. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.03.018>

9. Курепіна О.Ю. Напрями вдосконалення техніки нормопроєктування у сфері державної регуляторної політики у контексті підвищення ефективності стимулюючого правового режиму господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. Серія ПРАВО. Випуск 81: частина 1. С. 291–300. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.1.47>

10. Курепіна О.Ю. Підстави впровадження стимулюючого правового режиму господарювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 191–195. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/41>

11. Курепіна О.Ю. Особливості застосування стимулюючого правового режиму господарювання. *Київський часопис права*. 2024. № 1. С. 63–71. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2024.1.8>

12. Курепіна О.Ю. Підстави, форми та порядок припинення стимулюючого правового режиму господарювання. *Приватне та публічне право*. 2024. № 1. С. 33–43. DOI: [10.32782/2663-5666.2024.1.6](https://doi.org/10.32782/2663-5666.2024.1.6)

13. Курепіна О.Ю. Правові засоби вертикального типу у системі засобів стимулюючого правового режиму господарювання. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2024. Вип. 1 (54). С. 51–57. DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v1.2024.10>

14. Курепіна О.Ю. Правові засоби вертикального типу у сприянні досягненню екологічних та соціальних цілей стимулюючого правового режиму господарювання. *Juris Europensis Scientia*. 2024. Вип. 1. С. 68–74. DOI: <https://doi.org/10.32782/chern.v1.2024.13>

15. Курепіна О.Ю. Правові засоби горизонтального типу у системі засобів стимулюючого правового режиму господарювання. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2024. № 1 (83). С. 43–49. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.1.6>

16. Курепіна О.Ю. Стимулюючий правовий режим господарювання з умовою набуття суб'єктом господарювання спеціального правового статусу. *Право і суспільство*. 2024. № 2. С. 128–136. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.17>

17. Курепіна О.Ю. Стимулюючий правовий режим господарювання із превалюванням функціонального критерію. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2024. Том 35 (74). № 2. С. 33–41. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2024.2/06>

18. Курепіна О.Ю. Державна допомога на будівництво об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури як складова стимулюючого правового режиму

господарювання. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 2. С. 110–117. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.2.18>

19. Курепіна О.Ю. Підтримка суб'єктів малого та середнього підприємництва засобами стимулюючого правового режиму господарювання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2024. № 69. С. 84–89. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2024.69.18>

20. Курепіна О.Ю. Державна допомога у доступі до фінансування для суб'єктів малого та середнього підприємництва як складова стимулюючого правового режиму господарювання. *Актуальні проблеми держави і права*. 2024. № 103. С. 106–112. DOI: <https://doi.org/10.32782/apdp.v103.2024.15>

21. Курепіна О.Ю. Деякі аспекти державної підтримки інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні як складової стимулюючого правового режиму господарювання. *Юридичний вісник*. 2024. № 4. С. 62–69. DOI: <https://doi.org/10.32782/yuv.v4.2024.8>

22. Курепіна О.Ю. Деякі аспекти наближення законодавства України про концесію як виду стимулюючого правового режиму господарювання до права ЄС. *Юридичний бюлетень*. 2024. Вип. 34. С. 58–67. DOI: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.34.08>

23. Устименко В.А., Курепіна О.Ю. Публічні інвестиції у системі національного законодавства: проблеми термінологічної узгодженості. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2025. № 3. С. 121–128. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2025.3.20> (особистий внесок: обґрунтовано пропозиції щодо усунення колізій у правовому регулюванні публічних інвестицій).

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

24. Курепіна О. Деякі підходи до визначення поняття «стимулюючий правовий режим господарювання». *Четверті наукові читання пам'яті академіка В.К. Мамутова* (м. Київ-Одеса, 30 червня 2023 р.). Наук. ред. В.А. Устименко. Київ-Одеса-Чернігів: Десна Поліграф, 2023. С. 165–169.

25. Курепіна О. Деякі аспекти застосування стимулюючого правового режиму господарювання (на прикладі регіональної державної допомоги). *Треті наукові читання пам'яті професора Пронської Грацієлли Василівни*. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (12 квітня 2024 р., м. Київ) / За заг. ред.: В.В. Поєдинок, А.С. Головачової. Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. С. 103–105.

26. Курепіна О.Ю. Регуляторні процедури як детермінанта підвищення ефективності стимулюючого правового режиму господарювання. *Чорноморські наукові студії: X Всеукраїнська мультидисциплінарна конференція*, 17 травня 2024 року, м. Одеса. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2024. С. 36–39. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-405-7-9> (<http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/book/283>).

27. Курепіна О. Деякі аспекти досягнення екологічних цілей засобами стимулюючого правового режиму господарювання. *Еколого-правові*

детермінанти соціально-економічного розвитку держави: виклики воєнного часу та перспективи повоєнного відновлення: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 26 квітня 2024 р.). за заг. ред. В.А. Устименка; НАН України, ДУ «ІЕПД імені В.К. Макутова НАН України». Електрон. дані. Київ, 2024. С. 118–122.

28. Курепіна О.Ю. Щодо «державної допомоги» та «державної підтримки» у термінології стимулюючого правового режиму господарювання. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки (м. Київ, 17 травня 2024 р.). Київ: Інститут правотворчості та науково-правових експертиз НАН України, 2024. С. 158–162.*

29. Курепіна О. Договір як один із засобів реалізації стимулюючого правового режиму господарювання. *П'яті наукові читання пам'яті академіка В.К. Макутова: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 28 червня 2024 р.). за заг. ред. В.А. Устименка; НАН України, ДУ «ІЕПД імені В.К. Макутова НАН України». Київ-Чернігів: Десна Поліграф, 2024. С. 162–164.*

АНОТАЦІЯ

Курепіна О.Ю. Теоретичні засади стимулюючого правового режиму господарювання. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право, господарсько-процесуальне право. – Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України», Київ, 2026.

У дисертації вперше у науці господарського права розроблено теоретичні положення і висновки, присвячені розвитку господарсько-правової думки щодо стимулюючого правового режиму господарювання як субінституту спеціального режиму господарювання, поглибленні, з урахуванням сучасних розробок у праві ЄС, наукових знань про поняття, предмет, змістовно-структурні зв'язки, принципи та види стимулюючого правового режиму господарювання.

Обґрунтовано наукові підходи щодо виділення у системі господарського права стимулюючого правового режиму господарювання як субінституту спеціального режиму господарювання. Визначено механізм впровадження, застосування та припинення стимулюючого правового режиму господарювання. Класифіковано засоби стимулюючого правового режиму господарювання. Встановлено форми об'єктивації стимулюючого правового режиму господарювання.

Ключові слова: стимулюючий правовий режим господарювання, спеціальний режим господарювання, право ЄС, верховенство права, правові засоби, цілі сталого розвитку, державна допомога, суб'єкт господарювання, договір, публічно-приватне партнерство, концесія, індустриальний парк, підприємництво, інвестиції, інноваційна діяльність.

ANNOTATION

Kurepina O.Yu. Theoretical principles of the legal regime stimulating economic activity. – *Qualification research paper in the form of a manuscript.*

The dissertation for the degree of Doctor of Legal Sciences in specialty 12.00.04 – Economic Law, Economic Procedural Law. – State Organization «V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine», Kyiv, 2026.

The dissertation is an original scientific work, in which, for the first time in the science of economic law, theoretical principles and conclusions have been developed concerning the advancement of economic and legal thought on the legal regime stimulating economic activity as a sub-institute of the special legal regime of economic activity. The research deepens, taking into account modern developments in EU law, the scientific understanding of the concept, subject matter, structural and substantive interconnections, principles, and types of the legal regime stimulating economic activity.

The grounds for the introduction, specific features of application, foundations, forms and procedures for the termination of the legal regime stimulating economic activity have been studied. The directions for improving the legislative drafting techniques in the field of state regulatory policy have been identified in the context of enhancing the effectiveness of the legal regime stimulating economic activity. The instruments of the legal regime stimulating economic activity have been classified. Legal instruments of vertical and horizontal types have been identified within the system of instruments of the legal regime stimulating economic activity. The forms of objectification of the legal regime stimulating economic activity have been established. The legal regime stimulating economic activity has been distinguished based on the condition of acquiring a special legal status by a business entity or on the predominance of a functional criterion.

Key words: legal regime stimulating economic activity, special economic regime, EU law, rule of law, legal instruments, sustainable development goals, state aid, economic entity, contract, public-private partnership, concession, industrial park, entrepreneurship, investment, innovative activity.